

Philip Zimbardo

Słynny psycholog społeczny przekłupa balon polskiej mitologii narodowej → 22

Bohater: kret

Dlaczego Edward Snowden u nas byłby kapusiem? → 30

Śluby uwolnione

Powiedz „tak” na łące, na plaży i w środku lasu → 36

PRZE KROJ

nr 26 (3543), 1 lipca 2013, cena: 4,90 zł (w tym 8% VAT)
www.przekroj.pl

Janda niezniszczalna

Dlaczego sypia tylko cztery godziny na dobę? → 8

INDEKS
371424

9 770033 248304

26 >

ISSN 0033-2488

„Przekrój” ukazuje się od 1945 roku

Niech żyją motocykliści!

Niech żyje patrzenie w lusterka!

www.ornlenbezpiecznedrogi.pl

FRANIEK MAZUR (2)

ZUZANNA ZIOMECKA

Nikt nie umie nas naprawić. Nawet światowej sławy profesor psychologii społecznej Philip Zimbardo, który prowadzi w Niskiszowcu centrum kulturalno-edukacyjne (str. 22), ocenia, że bez rewolucji się nie obejdzie. Co ciekawe, nie namawia nas, żebyśmy wychodzili z koktajlami Mołotowa na ulice i walczyli z nowym, starym lub domniemanym wrogiem, tylko odwrotnie, zachęca, abyśmy wreszcie przestali to robić. Jesteśmy bowiem jak dzieci na okrągło powtarzające dowcip, który bawił naszych kolegów za pierwszym razem. Potrafiemy współdziałać tylko w obliczu wspólnego wroga. Gdy nie ma zagrożenia z zewnątrz, rzucamy się na siebie i dzielimy na wojujące klany. Tegoroczna diagnoza społeczna profesora Czapińskiego potwierdza i uzupełnia ten obrazek. Wynika z niej, że wrogość jest efektem fundamentalnego braku zaufania – do siebie, do państwa i w rosnącym stopniu do całego systemu demokratycznego. Jesteśmy szczęśliwi wyłącznie

w gronie najbliższych, a poza nim widzimy tylko frustrującą beznadzieję. W PRL chowanie się w autonomicznej strefie rodzinnej miało dużo sensu, ale to było 24 lata temu! Choć dzisiejsza młodzież nie pamięta komunizmu, nadal nosi w sobie piętno bezradności tamtych czasów. Niestety, to nie jest wirus, który organizm społeczny sam zwalczy, tylko postawa dziedziczna. Uczymy się od rodziców, że krewnych się zawsze wspiera, a obcych nie wpuszcza. Dlatego definicja „rodziny”, „swoich”, „Polaków” tak nurtuje nas w „Przekroju”. Każdy przypadek rozszerzania znaczenia tych słów na geja, kibica przeciwnej drużyny sportowej, Żyda, leminga, uchodźcę, pracownika innego piętra, innowiercę czy choćby weganina to kolejna przecznica zdobyta w naszym raczkującym powstaniu obyczajowym. Im więcej bohaterów, wyłonionych nawet spośród dzieci, tym większa szansa, że nie będzie konieczny nowy okupant, by nas wszystkich wreszcie pogodzić.

MARCIN PROKOP

W życiu zawsze najbardziej bałem się dwóch rzeczy – dentysty i wesel. W jednym i drugim przypadku towarzyszyły mi podobne emocje. Lęk przed tym, że ktoś będzie ze mną robił rzeczy, na które nie będę miał wpływu, unieruchomiony w miejscu, skąd nie będzie ucieczki. I że to będzie bolało. O ile jednak koszmar wizyty u stomatologa dawało się oswoić podwójnym znieczuleniem, o tyle żadne środki odurzające nie były w stanie mnie skłonić, żebym dobrowolnie przyjął zaproszenie na czykolwiek ślub. A kiedy zobaczyłem film „Wesele”, Wojciech Smarzowski nagle stał mi się bliski jak brat. Bo precyzyjnie oddał koszmar tego, z czym utożsamiam

łem charakter tej uroczystości. Festiwal flaków, bigosu i rosółu. Obciachowych zabaw i złej muzyki. Eksplodujących toalet i bezzębnych wujków zmotywowanych wódką do miętoszenia w kalekim tańcu połyskliwych garsonek nieznanym kobietom. Na szczęście Polska zaczęła się powoli budzić z tego złego snu. Nad Wisłę dociera nowa, weselna estetyka, która czasami może nie podobać się ortodoksyjnym strażnikom ludowych tradycji (str. 36). Ale za to sprawia, że tacy jak ja nie będą już musieli nerwowo szukać wiarygodnych wykrętów za każdym razem, kiedy znajdą w skrzynce kopertę z napisem „Ania i Jacek z radością zapraszają...”.

RACZKOWSKI

AKTUALNOŚCI

8 → **BOHATERKA TYGODNIA** Awangarda mnie nudzi Krystyna Janda kończy sezon i po raz kolejny wyprzedza wszystkie państwowe sceny liczbą wystawionych spektakli. O tytanicznej mocy i etyce pracy z gwiazdą rozmawia Monika Brzywczy

GRUBE SPRAWY

- 22 → **PSYCHOLOGIA** Ratuj tonącego, kiedy umiesz pływać Philip Zimbardo opowiada Tomaszowi Kireńczukowi o Stanfordskim Eksperymentcie Więziennym, a przy okazji nakłuuwa balon polskiej mitologii narodowej
- 28 → **BIOETYKA** Hartman do Syjamu! Magdalena Czyż zdążyła porozmawiać z prof. Hartmanem, dla którego samorząd lekarski szykuje inkwizycyjny stos
- 30 → **SYGNAŁIŚCI** Snowden, ja i ty, czyli whistleblowing po polsku Dlaczego Snowden zostanie bohaterem, a polscy sygnaliści są nazywani kapusiami? Pyta Michał Fal
- 36 → **ŚLUB PO POLSKU** Powiedz mi „tak” gdzie pieprz rośnie Joanna Ćwiek i Grażyna Zawadka cieszą się, że od 2015 r. zliberalizowane zostaną polskie przepisy dotyczące ślubów cywilnych
- 42 → **GDAŃSK I LOVEGDN** Monika Brzywczy spenetrowała artystyczne zakamarki w Stocznii Gdańskiej, obejrzała murale na osiedlu Zaspą i skosztowała jesiotra.

KULTURA

- 46 → **TEATR** Elżbieta zachowana Nowojorski teatr Atlantic wystawia tryptyk, którego centralna część opowiada o Elżbiecie Czyżewskiej. Nad fenomenem gwiazdy z lat 60. zastanawia się Anna Tarnawska
- 50 → **MUZYKA** Ponad gatunkami Angelika Kucińska i Bartek Winczewski podpowiadają, czego nie wolno przegapić na tegorocznym Heineken Open'erze
- 56 → **KINO** Melancholia w sreberku Na najnowszy film Michela Gondry'ego zaprasza Paweł T. Felis

- 58 → **FILM** Recenzje Dorota Chrobak pisze o nowym dokumencie Thielego i dramacie Linklatera, a Katarzyna Nowakowska o „Kłamstwach na sprzedaż 2”
- 59 → **LITERATURA** Nie znamy zła, póki nie jest za blisko Z Marvano, cenionym belgijskim komiksiarzem, rozmawia Dominika Węctawek
- 60 → **SZTUKA** W podróży Wystawa zdjęć Krajewskiej, książka Cichockiego o sztuce (dla dzieci!) i fotostory Grochowiaka z USA. Zaprasza Alek Hudzik
- 62 → **ZWIASTUN LITERACKI** Nauka łowów Fragment powieści Daniela Chavarrii „Adiós muchachos”, czyli ironiczna opowieść o mistrzyni prostytucji

ROZMAITOŚCI

- 66 → **MODA** Perły i wąsy O polskiej modzie, która kwitła w dwudziestolecu międzywojennym, z prof. Anną Sieradzką rozmawia Emilia Kunikowska
- 70 → **DESIGN** Świeży design i morze Tegoroczna edycja gdyńskiej imprezy poświęconej sztuce projektowania odbędzie się pod hasłem „Na styku”. Zaprasza Wanda Modzelewska
- 73 → **POP-ATRZ** Smerfne Genesis Kuba Dąbrowski snuje baśń o tym, jak smerfy zostały smerfami
- 74 → **OD RZECZY** Patrzaj w słońce Franciszek Barwiński opiewa (oraz ilustruje) losy ciemnych okularów
- 76 → **KRYMINAŁKI** Monet się odkleja Kulisy kradzieży obrazu Moneta, do której doszło w 2000 r., przybliżają Janina Blikowska i Marek Kozubal
- 78 → **KUCHNIA** Sentyment do łodygi Małgorzata Minta o rabarbarze
- 80 → **WINO** Na dobre i na złe Wojciech Bońkowski o bordeaux

FELIETONY

- 19 → **MARIUSZ ZIOMECKI** Pozdrawiajcie kijarzy, czyli o jasnej stronie egzystencji
- 27 → **MAX CEGIELSKI** CHWD HGW albo o ludzi prostym i uczciwym
- 54 → **MACIEJ NOWAK** O spektaklu, który wziął się z wkurwu

RACZKOWSKI

Sony Centre

PREMIERA

Najlepszy Ultrabook™ na świecie*

3 999 zł

Nowa kolekcja VAIO Lato 2013

waga
940g

VAIO Pro 13
SVP1321L1E

USŁUGI

POCZUJ SIĘ WYJĄTKOWO!

Teraz do każdego notebooka w Sony Centre
dodajemy **bezpłatnie**:

- usługę Dobry Start – pakiet podstawowy
- usługę Intel® Anti-Theft

* Porównanie VAIO® Pro 13 z innymi dotykowymi Ultrabookami™
o przekątnej ekranu 33,7 cm (13,3"). Dane z 5 czerwca 2013 roku.

Odwiedź salon Sony Centre:

sony.pl/SonyCentre

Sony Centre: CZĘSTOCHOWA: Galeria Jurajska – tel. 34 399 10 10 • ELBLĄG: ul. 1 Maja 58F – tel. 55 642 41 21 • GDAŃSK: Park Handlowy Matarnia – tel. 58 341 35 38
• GDYNIA: ul. Świętojańska 103 – tel. 58 620 67 29 • GLIWICE: C.H. Forum – tel. 32 335 74 27 • KATOWICE: ul. Uniwersytecka 13 – tel. 32 60 30 180 / Silesia City Center
– tel. 32 60 50 186 • KIELCE: Galeria Echo – tel. 41 240 58 55 • KRAKÓW: Bonarka City Center – tel. 12 298 68 91 • LUBLIN: CH PLAZA Lublin – tel. 81 53 20 785
• ŁÓDŹ: Pasaż Łódzki – tel. 42 630 03 01 / Manufaktura – tel. 42 632 95 95 / Port Łódź – tel. 42 298 10 99 • NOWY SĄCZ: ul. Dojazdowa 20 – tel. 18 444 11 44
• OPOLE: Galeria Karolinka – tel. 77 474 33 00 • PŁOCK: Galeria Wisła – tel. 24 36 33 500 • POZNAŃ: Galeria Malta – tel. 61 658 12 72 / C.H. Plaza – tel. 61 661 04 10
/ Pasaż Stary Browar – tel. 61 667 13 00 • RADOM: Galeria Słoneczna – tel. 48 61 22 555 • RZESZÓW: Nowy Świat – tel. 17 86 30 406 • SZCZECIN: Al. Niepodległości 16
– tel. 91 488 30 27 • TARNÓW: ul. Słoneczna – tel. 14 621 57 10 • WARSZAWA: Wola Park – tel. 22 533 46 69 / Al. Jana Pawła II 29 – tel. 22 65 38 305 / Park Handlowy
Targówek – tel. 22 323 60 70 / C.H. Klif – tel. 22 531 45 30 • WROCŁAW: Park Handlowy Bielany – tel. 71 311 29 18 / Pasaż Grunwaldzki – tel. 71 321 03 77 / ul. Kościuszki 15 –
tel. 71 37 23 511

Sony Store: Warszawa – C.H. Arkadia – tel. 22 356 10 99

„Sony”, „make.believe”, „VAIO” są zastrzeżonymi znakami handlowymi Sony Corporation.
Informacje zawarte w reklamie nie stanowią oferty w rozumieniu art. 66 § 1 K.C. Sony Store i Sony Centre zastrzega sobie prawo do zmian
cen podanych w reklamie. Sony Store i Sony Centre zastrzega sobie możliwość błędów w składzie i druku reklamy.

SONY
make.believe

ADRES REDAKCJI
ul. Prosta 51, 00-838 Warszawa,
22 463 03 00, www.przekroj.pl,
e-mail: doredakcji@przekroj.pl

Redaktorzy naczelni:

Zuzanna Ziomecka
Marcin Prokop

Zastępcy redaktorów naczelnych:

Hanna Rydlewska
Monika Brzywczy
(redaktor działu Kultura)

Redaktor działu Grube Sprawy:

Hubert Kropielnicki
Redaktor:

Grzegorz Sobaszek
Sekretarz redakcji:
Katarzyna Czarnecka

Współpracownicy:

Wojciech Bońkowski, Max Cegielski,
Kuba Dąbrowski, Aga Kozak,
Angelika Kucińska, Katarzyna
Nowakowska, Cezary Polak, Marek
Rączkowski, Marianna Saska,
Karolina Sulej, Stach Szablowski,
Mike Urbaniak, Jerzy Ziemacki
Stażyстка: Iwa Pawlak

Projekt graficzny:

Magdalena Piwowar

Pracownia graficzna:

Andrzej Figatowski

Fotoedycja:

foto@przekroj.pl,
Dorota Majka-Czarocka

Korekta: Dominika Stępień,
Agnieszka Ujma

Projekt strony internetowej:
KRCMedia.pl

Wydawca: GREMI MEDIA Sp. z o.o.
ul. Prosta 51, 00-838 Warszawa

Promocja i marketing:

Cezary Piernikowski – p.o. Dyrektora
Marketingu i Rozwoju, Paulina Berska
(p.berska@rp.pl)

Biurowo Reklam i Ogłoszeń:

GREMI MEDIA Sp. z o.o.

ul. Prosta 51, 00-838 Warszawa;
tel. 22 629 86 14; 22 621 48 69;
fax. 22 621 46 58; 22 625 61 57;
reklamainfo@presspublica.pl;

**Dyrektor Biura Sprzedaży
Korporacyjnej** Witold Trzciński
tel. 22 463 05 53

**Dyrektor Działu Agencyjnego
i Magazynów** Filip Weichert
tel. 22 463 01 88

PRENUMERATA TYGODNIKA „PRZEKRÓJ”

Prenumerata redakcyjna:

Cena prenumeraty 2013 r.:
Roczna: 175 zł, kwartalna: 46,80 zł
Zamówienie na prenumeratę należy
składać e-mailem:

prenumerata@przekroj.pl
Dodatkowe informacje
tel. 800 120 195; 22 463 00 87

Prenumerata kolporterska

Oddziały Ruch SA, tel. 801 800 803
lub 22 693 70 00 – telefoniczne Biuro
Obsługi Klienta czynne w godz. 7-18,
www.prenumerata.ruch.com.pl,
urzędy pocztowe

Prenumerata Elektroniczna

(e-wydanie, wydanie na tablet):
tel. 801 15 15 15, e-mail:
serwisypłatne@rp.pl
www.przekroj.pl
www.sklep.rp.pl
www.e-kiosk.pl
www.e-gazety.pl

RACZKOWSKI

W tym tygodniu nie piszemy...

...o Dawidzie Roszkowskim, prokuratorze rejonowym z Białegostoku, który jest znawcą i miłośnikiem Azji, w związku z czym swastyka kojarzy mu się z symbolem szczęścia i pomyślności. Piątką z geografii, pała z historii.

...o seksaferze w opolskiej policji. Nadkomisarz Katarzyna Szawdylas-Wasielewska, rzekoma kochanka komendanta wojewódzkiego, tłumaczyła dziennikarzom programu „Uwaga” TVN, że nie chodziło o seks z przełożonym, ale o język. Nie chcemy wiedzieć więcej.

...o najlepiej strzeżonym tunelu w Polsce. Domyślicie się pewnie, że chodzi o tunel Wistostrady. Po trwającym 10 miesięcy remoncie został otwarty z fanfarami, a chwilę później zalany, na złość Hannie Gronkiewicz-Waltz. Teraz oddelegowano pracownika ZDM do tego, żeby odganiał deszcz. Musimy to zobaczyć.

...o Natalii Rodziewicz, nowej gwiazdzie Internetu. Wylansowana przez Ruch Palikota, promuje zdrowy tryb życia pod hasłem: „Mamy maliny – zróbmy dżem”. Jej zdaniem, „głównym problemem ludzi w Polsce jest dietyka”. Natalia Siwiec polskiej polityki? Cud, miód, malina.

A Wy nie chcecie czytać...

...o kieckach pani premierowej.
(Małgorzata Kaczmarek)

...o zarobkach Premiera
i deklaracji majątkowej Prezesa.
(Dorota Jarek)

...o szczęśliwej liczbie z radia Rąbanka Mielonka Flaki FM, dzięki której wygrać ponoć można setki tysięcy złotych. Bo indoktrynacji tymże radiem w pracy nie lubimy, a zamiast wygrać, wolelibyśmy usłyszeć muzykę choć trochę bardziej zróżnicowaną i ambitną.
(Szymon Banaś)

...o kampanii w Elblągu!
(Helena Korniejew)

W środy pytamy Was na Facebooku, jakie sprawy umieścilibyście w tej rubryce. Wybrane odpowiedzi publikujemy w wydaniu papierowym!

Ilustracja na okładce:

Agata „Endo” Nowicka/illo.pl

INSPIRUJĄCE HISTORIE KUCHENNE

Wyrolowany boczek w otoczeniu dwóch panien

BLOG.PL BLOGUJ Z PRZYJEMNOŚCIĄ

RENATA PACHEL/POLIFILM/EAST NEWS

ROZMAWIA MONIKA BRZYWCZY

Awangarda mnie nudzi

Krystyna Janda. Ikona polskiego kina i teatru, a jednocześnie bizneswoman. Szefowa dwóch warszawskich scen – Polonii i Och-u. Zamyka sezon, podczas którego po raz kolejny wyprzedziła wszystkie teatry państwowe w kraju liczbą wystawionych spektakli. Etyka pracy i tytaniczna moc Jandy zawstydzają zwykłych śmiertelników. Jak wyjaśnić fenomen kobiety, której na wszystko starcza siły, talentu i pomysłów?